

Bitka za Lovćen, tekst iz Globusa

Srpska pravoslavna crkva, odnosno mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije Radović, namjerava ukloniti veliki, monumentalni Njegošev mauzolej na Lovćenu, čiji je idejni autor i projektant Ivan Meštrović, i na to mjesto, na Jezerskom vrhu, na vrhu Lovćena, vratiti staru Njegoševu kapelu (zapravo zadužbinu kralja Aleksandra I. Karađorđevića) iz 1925., porušenu početkom 1970-ih zbog gradnje Mauzoleja!

Znači li ikome išta u Hrvatskoj ova vijest! U Srbiji je to, trenutačno, jedna od top-tema.

To je ujedno i jedan od razloga zašto sam se ovih dana ponovno malo češće sastajao sa sinom Ivana Meštrovića - hrvatsko-američkim povjesničarom, novinarom i političarem Matom Meštrovićem (rođ. 1930.), u njegovu stanu na Srebrnjaku, u Zagrebu. S njime redovito (uz manje prekide) komuniciram još od 2007.; on je jedan od mojih ključnih sugovornika na mom projektu-knjizi "Hrvati i Srbi. Povijest odnosa i sukoba u 20. stoljeću", koju sam prije mjesec dana napokon počeo pisati.

Opet smo, tko zna po koji put razgovarali o Lovćenu i Njegoševu mauzoleju - u svjetlu najnovijih inicijativa SPC-a. Kao što je poznato, Matin otac, slavni hrvatski i jugoslavenski kipar Ivan Meštrović, sagradio je, tj. projektirao, taj Mauzolej po ekskluzivnoj narudžbi crnogorskih komunističkih vlasti - narudžbi još iz ranih 1950-ih, kada se na čelu crnogorske Vlade nalazio Blažo Jovanović, čovjek-komunist koji je na početku Drugoga svjetskog rata organizirao partizanski ustanak u Crnoj Gori. Taj se mauzolej gradio dosta dugo, od početka 1950-ih pa sve do 1974. Bio je to jedan od najvećih, najambicioznijih, najskupljih, ali i najkontroverznijih umjetničkih, ali i umjetničko-političkih poduhvata u bivšoj SFR Jugoslaviji, poduhvat koji je međusobno posvadio i (možda i zauvijek) razdvojio Srbe i Crnogorce, a onda dodatno zakomplicirao i pomutio i odnose između Srba i Hrvata (ovo posljednje zbog uloge Hrvata, Ivana Meštrovića, u njemu - velikog umjetnika, ali i politički angažiranog čovjeka koji, od Drugoga svjetskog rata nadalje, nikada nije krio da gaji simpatije prema progonjenom i zatvorenom zagrebačkom nadbiskupu Alojziju Stepincu; a nakon Stepinčeve smrti posvetio mu je i jedan svoj reljef, "Susret Stepinca s Kristom", koji se danas nalazi u zagrebačkoj katedrali).

Kontroverznost gradnje mauzoleja posvećenog Njegošu, po idejnim nacrtima Ivana Meštrovića, sastojala se, prije svega, u tome što se prije toga mauzoleja na tome istome mjestu - na Jezerskom vrhu na Lovćenu - nalazila jedna malena, skromna crkvice okruglasta oblika ("Njegoševa kapela", kako su je najčešće nazivali), koju je 1925. dao sagraditi i posvetiti jugoslavenski kralj Aleksandar, i to nakon što je ona izvorna, originalna Njegoševa kapelica, posvećena sv. Petru Cetinjskom - kapelica koju je pri kraju svog života, sredinom 19. stoljeća, dao sagraditi sam Njegoš, s namjerom da u njoj bude sahranjen - porušena još u siječnju 1916., u jeku Prvoga svjetskog rata. To jest, porušili su je Austrijanci, tadašnja austrijska vojska, s namjerom da na toj najvišoj koti, na nadmorskoj visini od 1759 metara, na samome vrhu najveće planine u Crnoj Gori (na "Olimpu Crne Gore", kako je i danas neki nazivaju), sagrade veličanstveni "kip trijumfa" u slavu svog vladara, cara Franje Josipa I.

Srbi (ili srpski nacionalisti, kako hoćemo), samim time i Srpska pravoslavna crkva, smatraju Njegoša srpskim pjesnikom (pored toga što je bio i srpski vladika, tj. vladika SPC-a, odnosno "šef" Srpske pravoslavne crkve u Crnoj Gori u vremenu u kojem je živio). Crnogorci (osim prosrpski nastrojenih Crnogoraca, tzv. bjelaša) misle, naprotiv, drugačije: da je Njegoš njihov najveći pjesnik i umjetnik (dakako i državnik), dapače jedan od stupova crnogorskoga nacionalnog identiteta. I to je, u biti, bio glavni razlog zašto su Crnogorci nakon Drugoga svjetskog rata odlučili srušiti postojeću "Njegoševu kapelicu" - koju je, kao znak srpskog "prisvajanja" Njegoša, a ujedno i kao znak srpske prisutnosti u Crnoj Gori i čak srpskoga identiteta Crne Gore, sagradio i (zajedno s vladikom Nikolajem Velimirovićem) posvetio kralj Aleksandar (i to kao svoju vlastitu zadužbinu, u čast rođenja svog sina prijestolonasljednika Petra II.) - i zamijeniti je jednom sasvim drugačijom građevinom koja će biti znak ili simbol ne samo crnogorskog identiteta pjesnika i vladara Njegoša, nego i crnogorskoga nacionalnog i državnog identiteta općenito.

Jer, gradnja Njegoševa mauzoleja (po Meštrovićevim nacrtima) tekla je paralelno i sinkronizirano s okončanjem procesa stvaranja i "samoosveščivanja" crnogorske nacije u drugoj ili Titovoj SFR Jugoslaviji, tj. priznavanja Crnogoraca kao samosvojnog i samobitnog naroda koji, samim time, ima pravo i na svoju vlastitu nacionalnu državu, Republiku Crnu Goru (jednako kao što pravo na svoju

državu imaju i Makedonci, Hrvati, Slovenci itd.). To je, dakle, bio projekt crnogorskoga komunističkog rukovodstva u doba Titove Jugoslavije (od Blaža Jovanovića iz 1950-ih do Veljka Milatovića iz 1970-ih), ali isto tako i projekt koji se nije mogao realizirati bez suglasnosti i podrške predsjednika SKJ i SFRJ Josipa Broza Tita, koji je itekako zaslužan za to što su Crnogorci u drugoj Jugoslaviji postali dokraja emancipirani i bili priznati kao narod - da bi nakon Titove (i Kardeljeve) ustavno-pravne reforme YU-federacije 1968.-1974. dobili i svoju državu (kao, uostalom, i svaki od sedam glavnih naroda, uključujući i Albance na Kosovu, koji su tvorili SFRJ).

I upravo zato što je Njegošev (Meštrovićev) mauzolej na Lovćenu bio projekt crnogorskih komunista-"zelenaša" i "agenta Kominterne" Josipa Broza Tita - dakle "antisrpski" projekt - srpski nacionalisti i vrh Srpske pravoslavne crkve taj projekt sada negiraju i ne priznaju i traže da se "kotač povijesti" (i) u ovome slučaju vrati unatrag. To jest, da se taj mauzolej makne, tj. "izmijesti", s vrha Lovćena, a da se na upražnjeno mjesto vrati ona stara kapela, simbol srpskog identiteta Njegoša i Crne Gore, koju je 1925. sagradio kralj Aleksandar.

Mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije o toj srpskoj inicijativi govori već godinama. Osobito je o tome govorio 2013., kad je Crna Gora obilježavala dva stoljeća od Njegoševa rođenja. Tada se nekoliko puta obraćao i Vladi Srbije (ili Crne Gore, nisam siguran), namjeravajući u to uključiti i političare. A nedavno je o tome, u prilično eksplicitnom obliku, progovorio i u svom velikom intervjuu beogradskom *Nedeljniku*, od 19. travnja 2018. (ovaj put u povodu posljednjih, nedavno održanih izbora u Crnoj Gori). Tu je izložio cijeli svoj program, oko možebitnog uklanjanja Njegoševa mauzoleja i vraćanja na Jezerski vrh one stare, porušene Aleksandrove zadužbine, iz doba Kraljevine Jugoslavije.

Kao i nekadašnji (iz 1960-ih) mitropolit crnogorsko-primorski Danilo II. - koji se za svog mandata žestoko suprotstavljao gradnji Njegoševa (Meštrovićeva) mauzoleja na Lovćenu, pa je čak, 1969., organizirao i pobunu protiv tog "antipravoslavnog" i "antisrpskog" poduhvata, na razini cijele Srpske pravoslavne crkve - tako sada i Amfilohije Njegošev mauzolej naziva stranim tijelom, odnosno "paganskim mauzolejem". Pritom upire prstom na činjenicu da je Njegošev mauzolej podignut bez pristanka ili dozvole Srpske pravoslavne crkve i da se pritom zanemari ili prešutjelo da je Njegoš, pored toga što je bio pjesnik i (crnogorski) vladar, bio, isto tako, i vladika SPC-a. No u svom recentnom intervjuu *Nedeljniku* Amfilohije ide još dalje pa vrlo kritički progovara i o samoj Crnoj Gori, danas samostalnoj državi, koja, pod vodstvom Mila Đukanovića - postavši, kako je rekao, "prirepkom jedne militarističke organizacije", što je, dakako, aluzija na NATO - tone, po njegovu mišljenju, u stranputicu. Odnosno - u bezdan.

"Ova nizbrdica Crne Gore", upozorava Amfilohije, "doživela je svoj vrhunac rušenjem crkve na Lovćenu i survala se zajedno za crkvicom Svetoga Petra (Aleksandrovom zadužbinom iz 1925. - op. aut.), i evo ide u bestragiju sa svim ovim što se događa."

Amfilohije je pritom ispričao i jednu zanimljivu anegdotu, u kojoj je spomenuo i Hrvate. Prepričao je jedan svoj razgovor sa zagrebačkim pomoćnim biskupom Đurom Kokšom, iz 1990. Po Amfilohiju, Kokša ga je tada upitao: "A šta ćete s Mauzolejem?" Amfilohije mu je odgovorio: "Dragi moj kolega Kokša, vi Hrvati, naša braća, kažete da volite Njegoša, a koliko znam, nemate nijednoga spomenika Njegošu u Hrvatskoj. A Meštrović je i naš, ali je prvenstveno vaš. Samo kažite na koje brdo u Hrvatskoj da vam prenesemo bez pare i dinara mauzolej Njegošev, a mi ćemo da vratimo našu skromnu malu kapelu..."

Kokša je na to rekao Amfilohiju: "Uh, što si ti lukav!" A Amfilohije mu je odgovorio: "Nisam ja lukav. To i sad važi za braću Hrvate, da im damo mauzolej Meštrovića!"

"Natječaj" je, dakle, otvoren, i sad ćemo vidjeti što će sve dalje događati. U svemu ovome nije jasno tko je ovlašten da odlučuje o tome hoće li se Njegošev mauzolej uklanjati s vrha Lovćena ili ne. Odnosno, hoće li se na Jezerski vrh na Lovćenu vratiti stara, Aleksandrova kapelica ili ne. To svakako nije pitanje samo Crkve nego i države - u ovome slučaju Crne Gore koja je u ono, komunističko vrijeme taj mauzolej, uz Titovu podršku i "amenovanje", i sagradila.

Čisto tehnički gledano, Amfilohijeva inicijativa nije neostvariva, budući da je kamenje od kojega je bila sagrađena stara Njegoševa crkvice (Aleksandrova zadužbina) sačuvano. Srpski pisac i intelektualac blizak najužem vrhu SPC-a Matija Bečković ispričao mi je, još 2009., da je to kamenje u ono vrijeme, početkom 1970-ih, bilo odnešeno u Ivanova korita, u podnožje Lovćena - neko se vrijeme čak govorilo da će crnogorske komunističke vlasti od njega rekonstruirati netom porušenu kapelicu na nekome drugom, alternativnom mjestu, no od toga na kraju ipak nije bilo ništa - a i sada, u

Nedeljniku, mitropolit Amfilohije vrlo jasno (i slikovito) poručuje:

"Čak sam rekao: kamenje sa Ivanovih korita ja ću prvi da uzmem, za mnom će biti moj vladika Kirilo, a onda ćemo svi Cetinjani po jedan kamen da nosimo peške. I da vratimo Njegoša. On je sada u onom mauzoleju utamničen; on je uhapšen..."

Međutim, najbitnije je u svemu ovome sljedeće: svi, pa i Amfilohije (uključujući i neke srpske povjesničare koji se slažu s Amfilohijem, poput Budimira Aleksića, poslanika oporbenoga Demokratskog foruma), govore, na deklarativnoj razini, o Njegošu i Mauzoleju, no ono pravo, suštinsko pitanje jest pitanje državnosti Crne Gore - do kojega je došlo odvajanjem Crnogoraca od Srba, tj. od bivše zajedničke države Srbije i Crne Gore, 2006. - kao i pitanje striktno prozapadne, odnosno pronatovske (proameričke) orijentacije današnjega crnogorskog vodstva, na čelu s Đukanovićem, orijentacije s kojom se Srpska pravoslavna crkva, sklona ruskom utjecaju u ovome dijelu Balkana, nimalo ne slaže.

Akademik SANU Dejan Medaković jasno mi je, još 2007., rekao da je pravi smisao izgradnje Njegoševa mauzoleja na Lovćenu bio taj "da trajno razdvoji Srbe i Crnogorce". Odnosno, da se Crnogorci, stvaranjem svoje zasebne države, trajno i zauvijek razdvoje od Srba. "To je pravi smisao borbe za Lovćen, ništa drugo!" - kazao mi je vrlo potištenim i zabrinutim glasom, ne skrivajući pritom svoje emocije. Ondašnja srpska nacionalna inteligencija, u kojoj je Dejan Medaković bio jedan od stožernih protagonista (od 1999. do 2003. bio je, uz ostalo, i predsjednik SANU), pokušala je sve ne bi li osujetila realizaciju toga umjetničko-političkog poduhvata, ali protiv Tita se, objektivno, nije moglo. I kad je Tito jednom (negdje potkraj 1960-ih) u Cetinju izjavio - o tome mi je posvjedočio sam Medaković - da "ne želi biti advokat mitropolita Danila II.", visokog dužnosnika SPC-a koji je tada organizirao pobunu unutar Crkve protiv izgradnje Mauzoleja, sve je bilo jasno kao na dlanu i Crnogorci su shvatili da im se više ništa ne može ispriječiti na putu.

U svakom slučaju, to je iznimno zamršeno i osjetljivo pitanje - taj vrlo specifičan odnos Srba i Crnogoraca, koji je, najprije izgradnjom Njegoševa mauzoleja na Lovćenu (umjesto dotadašnje Aleksandrove zadužbine), a onda i službenim i definitivnim osamostaljenjem države Republike Crne Gore, nakon referenduma iz 2006., dobio svoj (ne)očekivani - kako za koga - epilog. U to sam se i sam imao prilike uvjeriti u ponedjeljak 22. svibnja 2006. (dan nakon referenduma), u stanu Aleksandra Vučića (tada poslanika Srpske radikalne stranke u srpskoj Narodnoj skupštini), u tzv. "crvenkapi" na Novom Beogradu.

Trebali smo se toga dana sastati u parlamentu, radi neke stvari. No, Vučić mi je javio da se iznenada razbolio i predložio mi da dođem k njemu doma. Zatekao sam ga u vrlo lošem stanju: ležao je na kauču (nije se s njega pomaknuo tijekom cijela dva, a možda i tri sata, koliko sam bio kod njega; zajedno smo i ručali - on u poluležećem položaju) i zapomagao - zbog referenduma u Crnoj Gori i crnogorskog osamostaljenja. I stalno me pritom pitao: "Darko, odgovori mi, molim te, šta će s nama biti dalje, šta je dalje na dnevnom redu - da li Kosovo, da li Vojvodina, da li Sandžak?" Razdvajanje Crnogoraca od Srba i proglašenje neovisne države Crne Gore doživio je i shvatio - a sigurno je imao i razloga za to - kao najavu i uvod u (možebitna) daljnja sjeckanja i smanjivanja srpskoga državnog teritorija. Nikada Vučića (ni kasnije na TV-u) nisam vidio u tako lošem i potištenom stanju, kao toga ponedjeljka, 22. svibnja 2006. Prije, dakle, više od 12 godina.

Tada, iskreno rečeno, nisam imao pojma o kontroverzijama vezanim za Njegošev mauzolej na Lovćenu, odnosno za "bitku za Lovćen", koja se u Srbiji, kako vidimo, i dalje odvija, iako se početkom 1970-ih - kada je Mauzolej bio podignut - činilo da je po tom pitanju sve završeno.

A gdje smo ovdje mi Hrvati? Ima nas po dvije osnove. U jednoj priči je kipar, idejni i umjetnički autor Mauzoleja, Ivan Meštrović, a u drugoj njegov sin - Mate Meštrović.

Ivan Meštrović je nekada bio veliki, intimni prijatelj kralja Aleksandra. Po političkom uvjerenju, bio je integralni Jugoslaven. Imao je, također, i status "dvorskog kipara" na kraljevskom dvoru u Beogradu. Ivan Meštrović mi je ispričao da je 1933., tj. godinu dana uoči atentata na nj, kralj Aleksandar predložio Ivanu Meštroviću da preuzme dužnost predsjednika Vlade Kraljevine Jugoslavije - toliko je povjerenje u njega imao. (Jugoslavenski je premijer u tom trenutku bio Milan Srškić, unitarist po političkoj orijentaciji.)

Aleksandar je bio uvidio da tzv. Šestojanuarska diktatura ne funkcionira (kao što nije funkcionirao ni tzv. Oktroirani ustav iz 1931.) pa je, preko Ivana Meštrovića kao novoga YU-premijera, namjeravao donekle preurediti državu, čini se u smjeru Banovine Hrvatske (koja je na kraju i uspostavljena, ali tek 1939., za vladavine princa Pavla, Cvetkovića i Mačeka).

U tom njihovu prijateljevanju, Aleksandar se, negdje u prvoj polovici 1920-ih, obratio Ivanu Meštroviću s molbom da napravi projekt mauzoleja Njegošu, na vrhu Lovćena, na onome istome mjestu na kojem se, do Prvoga svjetskog rata, nalazila originalna Njegoševa kapelica (ona iz 1840-ih, koji su 1916. srušili Austrijanci). Usput rečeno - kad već spominjem taj detalj - Amfilohije današnje Crnogorce i sve njihove istomišljenike, koji su podigli i koji se diče danas aktualnim Mauzolejem - naziva "potomcima Austrougara po duhu".

I Meštrović je to napravio. Naravno, taj, prvotni projekt Mauzoleja nije bio tako veličanstven i monumentaln kao ovaj današnji (što ne znači da je bio i jeftin). Ali kakav god bio, nije prošao - kod Srba i, osobito, kod Srpske pravoslavne crkve. Iako su neki govorili da je novac glavni problem, pravi je problem, čini se, bio taj što Meštrovićev projekt nije bio po volji i ukusu tadašnjeg vodstva SPC-a (u kojem je antizapadnjački nastrojeni vladika Nikolaj Velimirović imao vrlo istaknutu ulogu). Ivan Meštrović mi je o tome rekao:

- Moj je otac napravio taj projekt, ali to je bilo blokirano od SPC-a. Moj je otac pričao da su se vladike pobunile. To jest, da je SPC bila protiv toga jer da to nije projektirano u bizantskom stilu. To je, dakle, obustavljeno zbog političkih otpora, i to je bila velika graja (tada, 1920-ih - op. aut.), možda još veća nego kasnije, za vrijeme komunista. I onda je Aleksandar odustao od toga...

Tako je i tada, dakle, sve počelo... Projekt Ivana Meštrovića bačen je "out", a umjesto njega Aleksandar se odlučio za opciju br. 2 koja je, zapravo, bila replika (ili nešto tome slično) izvorne Njegoševe kapelice, iz 19. stoljeća.

No, ono što nije bilo izvedivo u vrijeme Kraljevine Jugoslavije, za vladavine dinastije Karađorđevića, Crnogorci su - ovaj su put na vlasti bili komunisti - izveli u drugoj, Titovoj Jugoslaviji (uz napomenu da je njihova pozicija sada bila znatno jača nego prije Drugoga svjetskog rata, jer su imali svoju republiku, NR/SR Crnu Goru). Obratili su se direktno Ivanu Meštroviću, koji je nakon rata živio i radio u Sjedinjenim Američkim Državama (najprije u Syracuseu, a onda u South Bendu). Posrednik između crnogorske Vlade (tj. Blaža Jovanovića) i Ivana Meštrovića bio je tadašnji ambasador FNRRJ u New Yorku, također Crnogorac Vladimir Popović.

Meštrović je pozitivno odreagirao na službeni dopis V. Popovića od 2. travnja 1952., a onda se, već 21. svibnja 1952., Meštroviću direktno, također pismom, obratio i sam predsjednik crnogorske Vlade Blažo Jovanović. I - sve je brzo bilo dogovoreno. A kad se dugogodišnji posao oko podizanja Mauzoleja i popratnih objekata bližio kraju, negdje na prijelazu iz 1960-ih u 1970-e, Crnogorci su, uz Titovo odobrenje, osnovali impozantan *Odbor za podizanje Njegoševa mauzoleja na Lovćenu*, koji je bio općejugoslavenskoga karaktera i koji je poslužio kao pravno-institucionalna baza za ubiranje novca - iz svih mogućih budžeta iz svih YU-republika - za taj iznimno skup projekt (1969. se, u predračunu troškova, spominjala cifra od nekih 12,5 milijuna dinara - ako taj podatak danas ikome išta znači).

Takoreći, nije bilo osviještenog Crnogorca (a i nekih drugih, poput Branka Ćopića i Dobrice Cesarića) koji nije bio u tom Odboru: pored predsjednika Odbora V. Milatovića, bili su tu: Veljko Bulajić, Dušan Vukotić, Veselin Đuranović, Svetozar Vukmanović Tempo, Vladimir Dedijer, general Peko Dapčević, Vidoje Žarković i brojni drugi. Tko je bio protiv toga Odbora, taj je, računalo se, bio i protiv Tita.

U završnoj fazi izgradnje Mauzoleja, od 1968./1969. nadalje, u brojnim beogradskim novinama, časopisima i drugim publikacijama, objavljena je cijela serija polemičkih tekstova - iz pera vodećih srpskih nacionalno/nacionalistički opredijeljenih intelektualaca - uperenih protiv rušenja Njegoševe (Aleksandrove) kapele i podizanja novoga, "paganskoga" zdanja. I kada su ponestali načelni argumenti, na Meštrovića se krenulo *ad hominem*. Iz njegove je biografije - najdalje je u tome otišao Živorad Stojković u svom pamfletu "Hegemonija falsifikata", objavljenom u *Književnim novinama* od 21. prosinca 1970. - izvučen podatak da je Meštrović po vjerskom opredjeljenju ne samo rimokatolik (iako, kako mi je to objasnio Mate Meštrović, on nije bio katolik u pravom smislu riječi nego "panteist") nego i vatreni stepinčevac, a samim time i odobratelj svih onih (ne)djela počinjenih, tijekom NDH, nad Srbima i pravoslavnima, brojnim žrtvama Pavelićeva ustaškog terora.

Stojković je za Ivana Meštrovića u tom svom tekstu napisao da je, kao stepinčevac, bio "hrvatski šovinist, a ne Hrvat, i više klerikalac no katolik".

I time je u taj srpsko-crnogorski spor, oko Mauzoleja, bila, preko Ivana Meštrovića, uvučena i Katolička crkva u Hrvatskoj. Matica hrvatska je pak sa svoje strane dobrovoljno financijski pomagala izgradnju Mauzoleja, nakon što je, u svibnju 1970., predsjednik hrvatske Vlade Dragutin Haramija u

svom uredu u Zagrebu, u Banskim dvorima, primio predstavnike Odbora za izgradnju Njegoševa mauzoleja na Lovćenu, na čelu s V.Milatovićem. Time je, na neki način, sklopljeno specifično političko-kulturno savezništvo Crne Gore i Hrvatske - protiv Srbije (u ovoj priči).

A kako na to gleda Mate Meštrović danas, odnosno u posljednjih 10-12 godina? Kako mi je ispričao, on je, u svoje ime, Crnogorcima dao, uoči referenduma u proljeće 2006., najeksplicitniju moguću podršku na taj način što je, zajedno s svojom suprugom Rumjanom, u pravom državničkom stilu posjetio crnogorskog predsjednika Mila Đukanovića, u Podgorici - pod svjetlom reflektora svih crnogorskih medija - i dao svoje veliko "za" za uspjeh crnogorske nacionalne stvari na predstojećemu "danu odluke".

Lani pak, u listopadu, gostovao je u najgledanijem *talk-showu* na državnoj crnogorskoj televiziji, "Živoj istini" (kod novinara Darka Šarenca), i pritom bez zamuckivanja odgovorio na pitanje zašto je njegov otac, zapravo, onako oduševljeno prihvatio ponudu i narudžbu crnogorskih komunista, iz 1952. Ovako je rekao:

"Pitao sam jednom zgodom moga oca zašto mu je bilo tako važno da se podigne taj spomenik Njegošu, a on mi je odgovorio: 'Da se uzdigne svijest crnogorskog naroda, i važnost njegova identiteta!'"

Na potezu je sada SPC, iako mi, moram priznati, nije jasno kojim će načinom i kojom procedurom, pokraj živog Đukanovića, (pokušati) izvesti svoj naum.